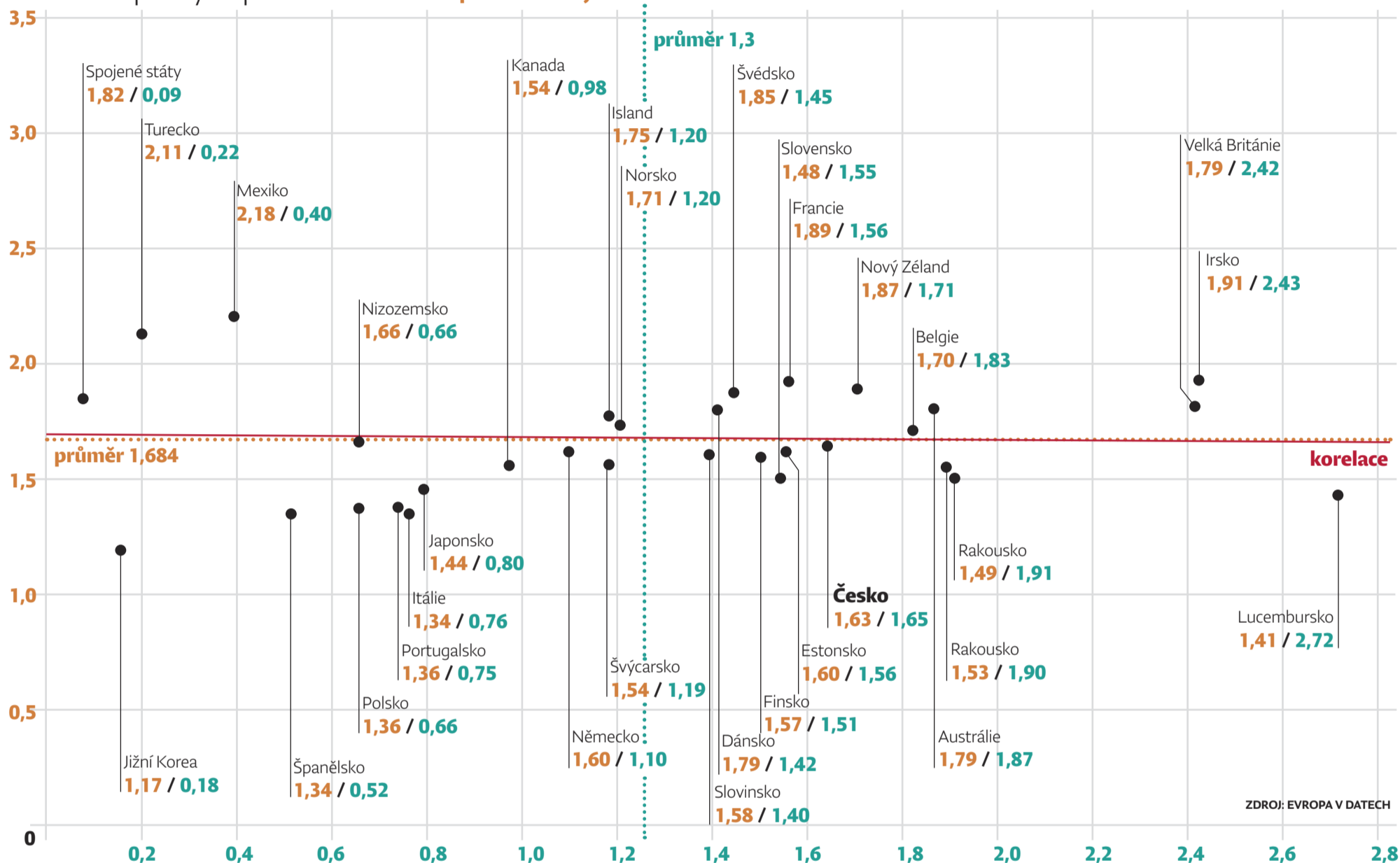

Rodičovský příspěvek je v Česku často zásadní položkou rodinného rozpočtu. Větší porodnost je ale v z

Děti se rodí více tam, kde se m

Podíl přímých peněžních dávek počet dětí na jednu ženu / % HDP

Premiér Andrej Babiš v únoru vyslovil přání, aby se v Česku rodilo více dětí. Stát přitom v rodičovské politice vydává peníze hlavně do oblastí, které podle statistiky nemusí mít na porodnost takový vliv. I když se veřejná debata v poslední době točí hlavně kolem rodičovského příspěvku, mezi výší přímých plateb a porodností neexistuje vztah. Analytici projektu Evropa v datech k tomu došli na základě porovnání natality a různých typů její podpory v zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

V Česku jde na péči o děti srovnatelná nebo vyšší částka než v bohatších státech. Poslední srovnatelná data z roku 2013 ukazují, že česká vláda vydává na jedno dítě ročně v přepočtu celkem 23 086 dolarů, tedy více než v Německu (11 121 dolarů) či Rakousku (6896 dolarů).

Na podporu rodičovství Česko vydá 1,65 procenta ročního hrubého domácího produktu. To zahrnuje mateřskou, rodičovský příspěvek a sociální dávky jako porodné nebo přídavek na dítě. Český podíl této podpory je v rámci OECD nad průměrem, který činí 1,3 procenta HDP. Přesto je česká porodnost 1,63 dítěte

na ženu ve srovnání s ostatními zeměmi podprůměrná. Střední hodnota v OECD dosahuje 1,68 dítěte.

DAŇOVÉ VÝHODY? PŘÍLIŠ ABSTRAKTNÍ

Tuzemská vláda dává rodičům mezi porovnávanými zeměmi relativně největší slevy na daních, mezi nimi a porodností ale neexistuje vztah. „Daňové úlevy jsou něco velmi abstraktního v budoucnosti a rodiny nejsou schopné je promítnout do nějaké kalkulace, zda si pořídit dalšího potomka,“ vysvětluje ředitel sociologického institutu STEM Martin Buchtík.

Podle posledních údajů dává tímto způsobem na podporu dětí 0,93 procenta HDP. V Německu, které je v „žebříčku“ druhé, jde o 0,86 procenta HDP a například v Norsku nebo Finsku jen o 0,11 procenta HDP. Klíčová je pomoc s péčí o dítě.

Nejvyšší porodnost mají naopak země, kde je vysoká nefinanční podpora matek. Tedy jakákoliv pomoc usnadňující péči o děti, například dostupné jesle, mikrojesle, dětské skupiny či školky. Ale i možnost rodičů vracet se brzy do práce, například na částečný úvazek.

„Ke snadnějšímu sladění osobní-

ho a pracovního života rodičům pomáhá, když je o dítě na určitou potřebnou dobu postaráno ve vhodném zařízení a rodiče mohou své pracovní vytížení přizpůsobovat péči o dítě,“ vysvětluje analytik Evropy v datech Jan Krupička.

Nefinanční podpora mateřství je v rámci OECD s hodnotou 0,57 procenta HDP pod průměrem, který činí 0,9 procenta. „Spíše než o vlivu bytchom měli hovořit o korelaci, tedy o vzájemné provázanosti těchto jevů. Dostupnost služeb odráží celkové postoje společnosti k rodičovství a důležitosti rodiny,“ upřesňuje ředitel STEM Buchtík.

POMOCI MŮŽE I „RODIČÁK“ ZÁVISLÝ NA VÝDĚLKU

Co může česká vláda udělat pro to, aby se výdaje na tuto podporu zvýšily, a tím pádem vzrostla i porodnost? Podle ekonomů by například měla daňově zvýhodnit firmy nabízející zkrácené úvazky. Postupně jich sice kvůli vyhledovému pracovnímu trhu přibývá, zvláště zpracovatelský průmysl se ale kvůli směnnému provozu podle ekonomů akademického institutu CERGE-EI Filipa Pertolda bez státní dotace neobejde.

Česku by mohly pomoci také pří-

spěvky na chůvy, které jsou běžné například ve Francii. Tomu ale podle analytika Krupičky mohou bránit místní společenské důvody. „I kdyby se vláda rozhodla tyto služby podporovat, v kulturním podvědomí naší společnosti je svěření dítěte cizí ženě považováno za něco nepatřičného,“ myslí si Krupička. Klíčovou roli hraje i místa v jeslích či dětských skupinách pro malé děti. „V Německu ho má zajištěné každé dítě od jednoho roku. Stejně tak v celé Skandinávii,“ uvádí Pertold.

Obecně by měl podle něj systém podpory rodin co nejvíce podpořit následující model rodičovství: „Do půl roku dítěte doma na plný úvazek matka, pak do jednoho roku možnost střídání péči matky, otce a jeslí s tím, že dominantní je péče rodiče, spíše matky. Od jednoho roku by dítě trávilo polovinu času v dětské skupině nebo jeslích a od dvou let postupný přechod na full time práci i hlídání dítěte v institucionální péči,“ vyjmenovává. Při podobném modelu podle něj nestrádá dítě ani kariéra rodičů.

Kromě toho ekonom navrhuje, aby byl rodičovský příspěvek, stejně jako „mateřská“, navázaný na předchozí příjem. To by podle něj ví-

23 068

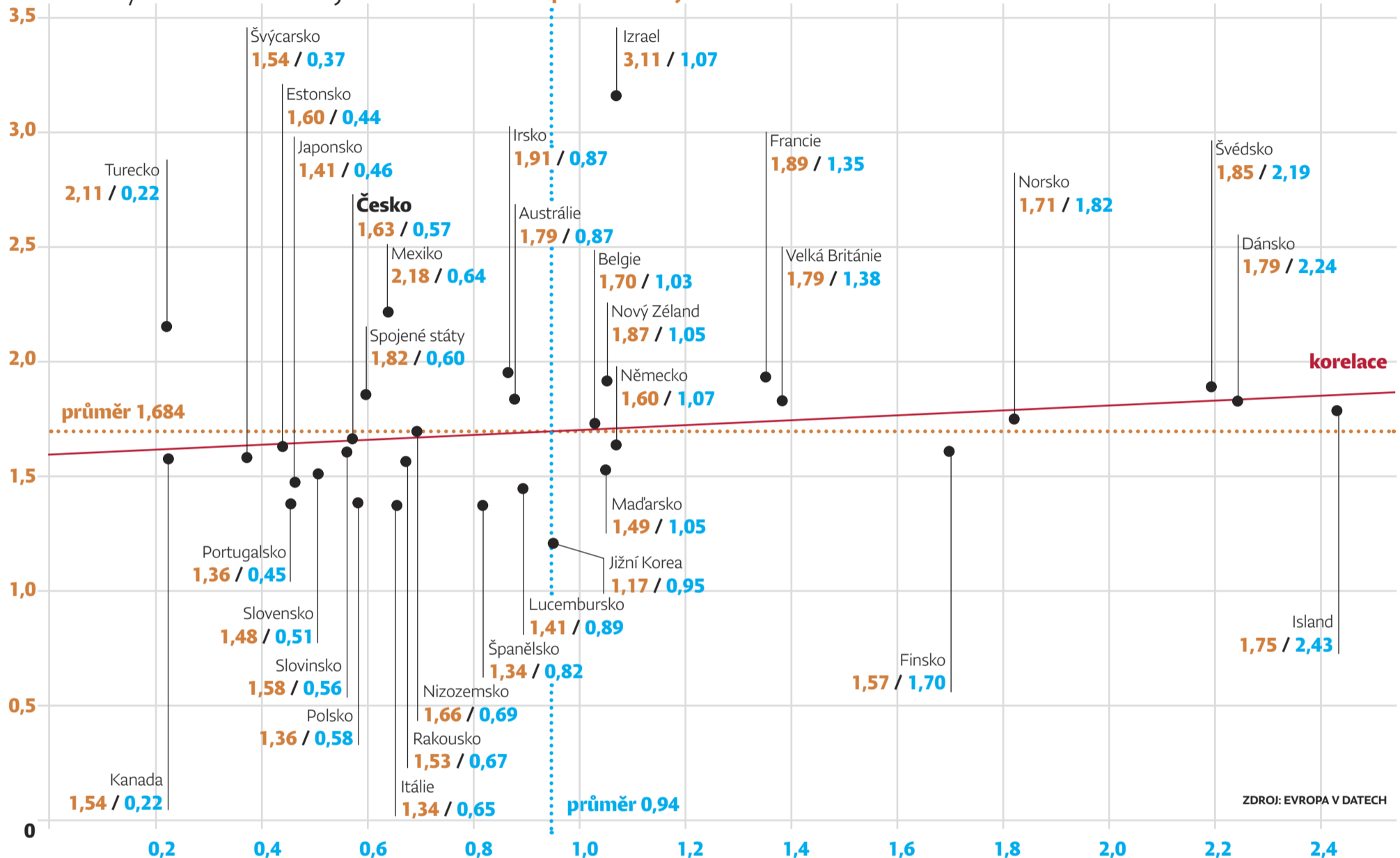
dolarů vydává česká vláda průměrně na jedno dítě.

ZDROJ: EVROPA V DATECH

emích s dostupnějšími jeslemi nebo nabídkou částečných úvazků. Ukazuje to analýza Evropy v datech.

matkám ulehčuje život

Služby v rodičovství zajišťované státem počet dětí na jednu ženu / % HDP

ZDROJ: EVROPA V DATECH

ce motivovalo k péči o děti i otce. V případě firem může podle Pertolda pomoci, pokud budou zviditelňovat konkrétní kolegy, kteří rodičovství a kariéru zvládají skloubit. „Nám se v tomto smyslu ukázalo jako velice efektivní využití příběhu členky představenstva a zároveň matky třech dětí Daniely Peškové,“ uvádí mluvčí České spořitelny Filip Hrubý.

U zaměstnanců využívajících počítače je podle ekonoma navíc důležité, aby byla firma připravená na práci na dálku. Například by je měla vybavit chytrými telefony s dostatečně velkými datovými tarify. Kromě toho doporučuje využívat virtuální uložště, aby se lidé mohli ke všem podkladům kdykoliv dostat.

POZVÁNKA NA VEČÍREK A MOŽNOST VZÍT DÍTĚ DO PRÁCE

V České spořitelně ženy oceňují hlavně možnost zůstat v kontaktu s firmou, říká mluvčí Hrubý. Banka proto zřídila pro matky speciální komunitu Čáp. Ta má svůj vlastní web, kde spolu mohou ženy komunikovat. „Zároveň se s maminkami několikrát za rok scházíme, a to jak na úrovni centrály, tak v jednotlivých regionech,“ doplňuje mluvčí banky.

1,65 %

ročního HDP vynakládá Česká republika na podporu rodičovství.

Podobně to má operátor T-Mobile, který nabízí rodičům online skupinu EchoFamily. „Chceme, aby i po odchodu na mateřskou nebo rodičovskou dovolenou věděli, co se u nás děje. Snažíme se, aby cítili, že jsou pořád součástí firmy, účastní se proto celofiremních oslav nebo teambuildingů,“ popisuje Peter Angelovič, který má ve společnosti na starosti lidské zdroje.

Pokud mají navíc zaměstnanci zájem, mohou podle něj krátkodobě vypomáhat z domova jiným kolegům. Direct pojišťovna vychází pracujícím matkám vstříc tím, že není problém vzít si do práce dítě, pokud zrovna rodiče nemají hlídání. „Samozřejmě je děti ideálně nějak zabavit, třeba pastelkami, aby byly klidnější. Ale někdy nám taďy pobíhají a do té doby, než by to bylo někomu nepřijemné, do toho nezasahujeme,“ upřesňuje mluvčí pojišťovny Nela Matašeje.

Energetická skupina ČEZ v Praze, Ostravě, Plzni a Hradci Králové provozuje firemní školky, přičemž v hlavním městě do ní lze umístit dítě už od jednoho roku. Kromě toho zůstávají rodičům i ostatní benefity jako výhodný tarif nebo čerpání bezúročné půjčky na bydlení.

O DRUHÉM A DALŠÍM DÍTĚTI ROZHODUJÍ ŽENY

Že mají na porodnost vliv hlavně různá nefinanční opatření, která matkám ulehčí život, potvrzují i další odborné studie.

Experti z americké výzkumné organizace National Bureau for Economic Research dokonce vyčíslili, jak se investice do péče o malé děti promítají do porodnosti. „Pokud se jejich podíl na HDP zvýší o jeden procentní bod, vzroste průměrný počet dětí na ženu o 0,2,“ uvádějí ve své studii.

Autoři analýzy Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí? zase upozorňují, že v zemích s nízkou porodností jsou to právě ženy, kdo má právo veta, pokud jde o otázku počtu dětí. Právě rozdílný názor partnerů na to, zda mít, či nemít děti, je podle nich hlavní příčinou nízké porodnosti v celé Evropě, zatímco rodičovské příspěvky či daňové úlevy hrají jen minimální roli. V zemích, kde muži tráví s dětmi méně času, podle autorů platí, že ženy daleko častěji nesouhlasí s partnerovým přáním mít dalšího potomka.

Podobně neshody podle Krupičky z Evropy v datech nastávají až u druhého nebo dalšího dítěte. „Výzkumy ukazují, že pro zvýšení míry porod-

nosti v evropských zemích není klíčové rozhodnutí mít, či nemít děti, ale mít, nebo nemít druhé a další dítě,“ zdůrazňuje.

Zda mít prvního potomka, je primárně otázkou základních hodnot a až pak ekonomického kalkulu, vysvětluje Buchtík ze STEM. Při druhém a dalším dítěti se už ale projevují i další faktory. „A jejich důležitost roste, protože s nimi rodiče mají osobní zkušenost,“ dodává.

K založení větší rodiny se podle ekonomů odhodlají ženy spíše v zemích, kde se bude partner více podílet na péči o potomka a domácnost. Jak totiž autoři zmíněné studie doplňují, s porodností souvisí i to, jak se do péče o děti zapojují muži. Například ve Francii nebo Belgii, kde je porodnost v rámci OECD vyšší, se otcové na péči podílejí více – v průměru z 30 až 40 procent. Naopak v zemích s nižší porodností míra zapojení mužů klesá až na 22 procent. Mezi tyto země přitom kromě Rakouska, Německa nebo Španělska patří i Česká republika.

TEREZA MYNÁŘOVÁ
redaktorka